

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/nauka-i-edukacja/badania-historyczne/konferencje/26616,Ogolnopolska-konferencja-naukowa-Gangsterzy-z-PRL-Przestepczosc-zorganizowana-w-.html>
03.03.2026, 23:12

Strona znajduje się w archiwum.

Ogólnopolska konferencja naukowa „Gangsterzy z PRL. Przestępczość zorganizowana w Polsce »ludowej«. Lata siedemdziesiąte i osiemdziesiąte” - Gdańsk, 11-13 kwietnia 2016 (zgłoszenia do 31 grudnia 2015)

11.04.2016

Oddziałowe Biuro Edukacji Publicznej Instytutu Pamięci
Narodowej w Gdańsku

zaprasza do udziału w ogólnopolskiej konferencji naukowej:

Gangsterzy z PRL. Przestępczość zorganizowana w Polsce „ludowej”. Lata siedemdziesiąte i osiemdziesiąte

Gdańsk, 11-13 kwietnia 2016 r.

Działania ekipy Edwarda Gierka początku lat 70., poza kolejnymi kryzysami społeczno-ekonomicznymi, wywołały znacznie większą zagraniczną mobilność Polaków. Skokowo wzrosła zwłaszcza liczba wyjazdów do krajów kapitalistycznych. Poprzez turystykę handlową polskie społeczeństwo na masową skalę weszło w obieg dóbr rzadkich, a nawet luksusowych. Zaangażowanie w mikrohandel wywołało z kolei popyt na dewizy, który mógł być zapewniony jedynie poprzez czarny rynek. Czarny rynek wchłaniał też (m.in. poprzez handel komisowy) towary przywiezione z zagranicy. Nieoficjalny, a w zasadzie nielegalny obieg pieniądza napędzany był także różnicami cen i różnicami kursów walut między światem oficjalnym a nieoficjalnym. W kontekście tego bezprecedensowego w historii PRL styku między światem kapitalizmu a światem socjalizmu upatrujemy strukturalnych początków zorganizowanych form działań przestępczych. Pojawiły się nowe potrzeby konsumpcyjne, nowe możliwości ich zaspokajania, w ślad za tym popyt na dewizy. Wtedy to pojawiają się mniej lub bardziej trwałe grupy złodziei (w tym złodziei samochodów), handlarzy dewizami i innych przestępców. Kolejnym impulsem dla rozwoju obiegu dóbr i walut wymienialnych stał się rozwój central handlu zagranicznego, tzw. eksport wewnętrzny oraz pojawienie się spółek polonijnych. W tle zauważalna była zmiana podejścia milicjantów i esbeków kontrolujących te obszary życia społecznego: między światem przestępczym a MO/SB barykada kruszyła się, rozpoczynała się symbioza.

Zmiany ustrojowe zapoczątkowane w drugiej połowie dekady lat 80., skutkujące ostatecznie końcem PRL, otwierają nową erę w historii przestępczości zorganizowanej. W świecie tym pojawia się przemoc fizyczna. W maju 1990 roku przy szosie katowickiej znaleziono zwłoki dwóch mężczyzn, członków grup przestępczych: „Lulka” i „Słonia”, a w lipcu w motelu „George” niedaleko Nadarzyna od postrzału zginął „Szarak”. Wydarzenia te stają się początkiem znanej z lat 90. wojny polskich gangów, w której ginie kilkadziesiąt osób. Pierwsze strzelaniny, a także zabójstwa gangsterów mają miejsce właśnie w 1990 roku. To raczej nieprzypadkowe – jest to rok, w którym swój instytucjonalny żywot kończą MO i SB. Swego rodzaju próżnia kontrolna sprawia, że przestępczość, dotąd w zasadzie nieznana w takiej formie, szybko wykorzystuje sposobność wpływającą ze zmian ustrojowych, przy okazji ujawniając swoją brutalną twarz.

Zjawiska, które będą nas interesowały, są rozpięte na całej skali zorganizowania, począwszy od ad hoc tworzonych grup przemytników-handlarzy, przez bardziej trwałe gangi, a skończywszy na (czasem wiele lat funkcjonujących) strukturach współtworzonych przez funkcjonariuszy bezpieczeństwa i kryminalistów (vide afera „Żelazo”). Chcemy się również przyjrzeć tym obszarom świata społecznego, które nie kojarzą się z tradycyjną przestępczością: turystyce zarobkowej, nadużyciom w administracji państwowej i przedsiębiorstwach państwowych, wyłudzeniom skarbowym i ubezpieczeniowym (peerelowskie „białe kołnierzyki”).

Interesują nas problemy empiryczne, teoretyczne i metodologiczne, w tym:

- studia przypadków konkretnych grup przestępczych
- drogi karier przestępczych
- formy i mechanizmy działań przestępczych
- rola MO i SB w inicjowaniu/wspieraniu przestępczości
- świat przestępczości zorganizowanej a półświatek (prostytucja, cinkciarze, drobni złodzieje)
- geografia świata przestępczości zorganizowanej (miasta przygraniczne, miasta portowe)
- świat przestępczości zorganizowanej a socjalistyczna gospodarka niedoboru
- świat przestępczości zorganizowanej a system prawny (fasadowość i liberalizacja prawa, kryminalizacja wielu obszarów życia codziennego)
- teorie i pojęcia nauk społecznych wobec przestępczości zorganizowanej w PRL, w tym klasyczne i współczesne teorie kryminologiczne
- źródła wiedzy o peerelowskiej przestępczości zorganizowanej
- obraz przestępczości w peerelowskiej prasie i kulturze popularnej

Zapraszamy historyków, kryminologów, ekonomistów, socjologów i innych badaczy chętnych do eksploracji nowego pola badawczego.

Koszt uczestnictwa i ewentualnego noclegu dla uczestników spoza IPN ponoszą organizatorzy.

Wygłoszone referaty zostaną wydane w postaci książkowej.

Osoby zainteresowane udziałem w konferencji prosimy o wypełnienie kwestionariusza i przygotowanie abstraktu (2000–2500 znaków), a następnie o przesłanie go do 31 grudnia 2015 r. za pośrednictwem poczty lub drogą elektroniczną na adres:

dr Karol Nawrocki
Oddziałowe Biuro Edukacji Publicznej IPN w Gdańsku

ul. Słoneczna 59a, 81-605 Gdynia
e-mail: karol.nawrocki@ipn.gov.pl, tel. 664 748 127

dr Daniel Wicenty
Oddziałowe Biuro Edukacji Publicznej IPN w Gdańsku
ul. Słoneczna 59a, 81-605 Gdynia
e-mail: daniel.wicenty, tel. 694 182 039

[Poprzedni Strona](#)
[Następny Strona](#)

Gdańsk

zdjęcie 1

Pliki do pobrania

[Zapoznienie - Gangsterzy z PRL. Przestępczość zorganizowana w Polsce \(pdf, 484.62 KB\)](#)